

Yttrande gällande Volym- och målgruppsbidrag 2020 till Studieförbundet Ibn Rushd i Göteborg, SRN Diarienummer 0071/20

Stadsledningskontoret har under 2020 blivit tillfrågad av social resursförvaltning att ge dem stöd i fråga om utbetalning av bidrag till studieförbund. Stöd har bland annat önskats genom att få tillgång till den kompetens som finns knutet till nätverket Kunskapscentrum mot organiserad brottslighet. I nätverket ingår 11 samverkande myndigheter och leds av stadsledningskontoret genom avdelning Trygghet och samhälle. Till grund för detta yttrande ligger riktlinjen för föreningsbidrag till civilsamhälle där Göteborgs stads värdegrund är ett kriterium för utbetalning. Värdegrunden bygger på demokratis värdegrund som kommer till uttryck i bland annat regeringsformen i grundlagen och FN:s Allmänna förklaring om mänskliga rättigheter samt Europakonventionen.

Göteborgs stads riktlinje för föreningsbidrag till civilsamhället

Riktlinjen är antagen av kommunfullmäktige och gäller för alla nämnder och styrelser inom Göteborgs Stad vid fördelning av bidrag till föreningar och studieförbund. Syftet med riktlinjen är att säkerställa att bidragshandlingen bedrivs effektivt, rättssäkert och kännetecknas av transparens, likabehandling samt god styrning och kontroll.

Fördjupad kontroll

Enligt den fördjupade kontroll som riktlinjen möjliggör har stadsledningskontoret gjort en utredning av studieförbundet Ibn Rushds Västras (nedan IRV) verksamhet jämfört med följande krav och kriterium i riktlinjen.

Hinder/förbud mot utbetalning om:

- Bidraget använts för partipolitiskt eller religiöst arbete
- Bidraget använts för att finansiera annan verksamhet än för den som är ansökt och beviljad.
- När bidrag ges efter särskild prövning ska hänsyn tas till föreningens förmåga att själv finansiera verksamheten.
- Bidrag ska inte beviljas till föreningar med skatteskuld som drivs in av Kronofogden.
- Föreningsbidrag ska inte användas för att betala av skulder, varken till kommunen, till Kronofogdemyndigheten eller till privata långivare.
- Om föreningen eller någon av dess företrädare, i sin verksamhet otillbörligt sätt kränker den enskildes grundläggande fri- och rättigheter, diskriminerar eller på annat sätt bryter mot principen om alla människors lika värde, eller rättfärdigar, främjar eller uppmanar till sådana ageranden eller motarbetar det demokratiska styrelseskicket.

Grundläggande kriterium:

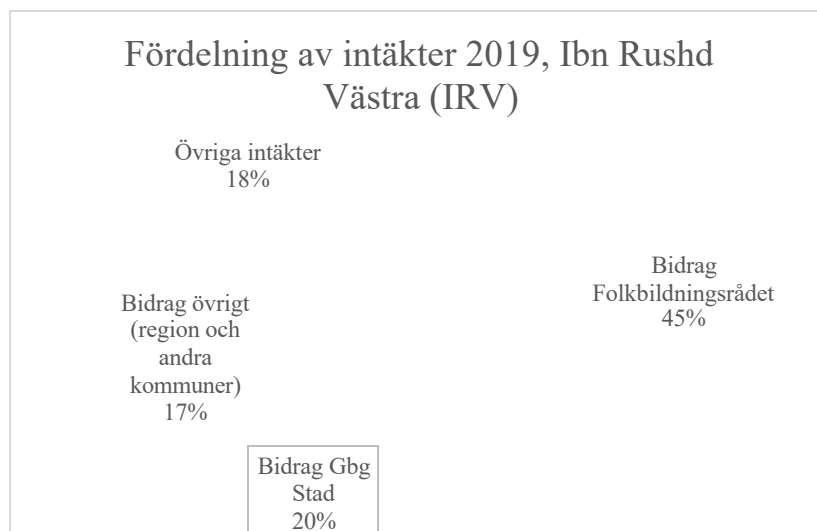
- Har lokal anknytning och bidraget ska komma göteborgarna till gagn.
- Om bidrag givits till verksamhet som finansieras från annan bidragsgivare ska detta anges i ansökan

Bidraget använts för religiöst arbete

Av IRVs årsberättelse 2019, distrikt Västra framgår för 2019 att inom folkbildning hölls 2 126 arrangemang, varav 1 500 utgjordes av livsåskådning. Livsåskådning är indelat i följande underkategorier: Folkbildning om islam, Interreligiösa möten, Stärka den svenskmuslimska identiteten och Utbildning av imamer och folkbildare om islam. Av genomförda arrangemang 2019 utgjordes ca 62 procent av livsåskådning vilket ligger inom ramen för religiöst arbete. (SRF har i sitt tidigare tjänsteutlåtande uppgett att IRV själva klassificerat cirka 43 procent av arrangemangen under 2019 som utbildning i religion). Noterbart är att i inlämnade mallar på samarbetsavtal och verksamhetsavtal som utgör avtalsunderlag mellan IRV och samverkande föreningar saknas klausuler som utesluter utbetalning av bidrag för religiös verksamhet. Mot denna bakgrund får en övervägande del av IRV verksamhet anses bestå av religiös verksamhet vilket är i strid med gällande riktlinje.

Bidraget använts för att finansiera annan verksamhet än för den som är ansökt och beviljad

Studieförbundet IRV är en självständig juridisk person (ideell förening) som saknar egen ekonomisk administration. Den sköts istället av riksförbundet Ibn Rushd som också betalar ut löner och därmed fullgör skyldigheten att lämna skattedeklarationer för IRV.. Det är därmed inte möjligt att följa betalningsflöden enbart genom att granska IRV, dvs. den lokala föreningen som sökt bidraget. För att kunna göra en bedömning om Göteborgs stads utbetalda bidrag använts till rätt ändamål har tillgängliga dokument i form av IRVs årsredovisning för 2019 och IRVs årsberättelse 2019 granskats.

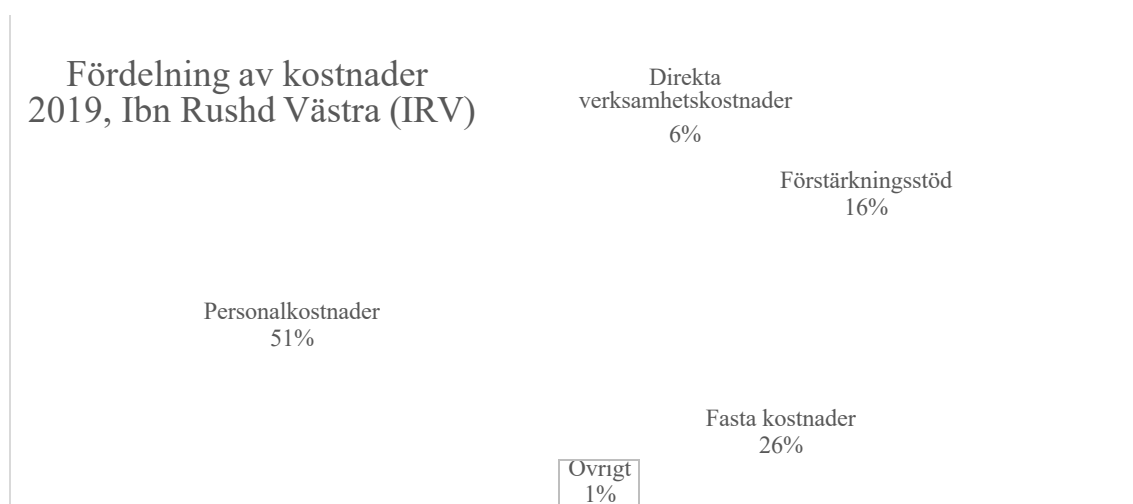

Finansiering av IRVs verksamhet består till cirka 80 procent av bidrag från olika myndigheter, varav 20 procent är bidrag från Göteborgs stad. Övriga bidragsgivare är bland annat Karlstad och Kristinehamn, Västra Götalandsregionen, Region Värmland, Länsstyrelsen och Folkbildningsrådet. Det innebär att verksamhet som bedrivs av IRV finansieras från flera olika parter och omfattar verksamhet utanför Göteborgs stad.

Intäkter (kr)	2019	2018
Erhållna bidrag	5 426 951	5 694 253
Övriga verksamhetsintäkter	1 166 002	649 564
Summa	6 592 953	6 343 817

Årsbokslutet visar att intäkterna består av bidrag och verksamhetsintäkter/projekt. Uppgift om fördelning av övriga verksamhetsintäkter saknas, men kursavgifter vid deltagande i studiecirkel bör ingå i denna post. Räkenskapsåret motsvaras av kalenderår. Bidrag från Göteborgs stad är inte öronmärkta för specifik verksamhet och det går inte heller att härleda hur bidragen från Göteborgs stad har fördelats på de kostnader som finns i IRV.

I avsaknad av öronmärkning av medlen får bidragen anses ha använts till all verksamhet hos IRV och bidrag från Göteborgs stad får fördelas proportionellt över IRVs samtliga kostnadsposter. Det är därför av vikt att kostnadsposterna hos IRV analyseras för att kunna bedöma om bidragen används till att betala skuld av något slag eller går till annan verksamhet än den som är beviljad.

Kostnader (kr)	2019	2018
Kostnader för utbildning och utveckling av verksamhet	-2 409 247	-1 611 390
Övriga externa kostnader	-2 877 812	-1 057 432
Personalkostnader	-5 481 483	-3 929 001
Summa	-10 768 542	-6 597 823

Av uppställningen framgår att kostnaderna har ökat väsentligt under räkenskapsåret 2019 jämfört med räkenskapsåret 2018. I notanteckning finns en specifikation av verksamhetskostnaderna och där framgår att det är främst fasta kostnader som har ökat, cirka 200%. Personalkostnaderna har ökat med cirka 40 %. Samtidigt har medelantalet anställda minskat till 5 personer under 2019 jämfört med 7 personer under 2018. Den genomsnittliga personalkostnaden per anställd under 2019 uppgår till ca 1 056 tkr medan motsvarande kostnad under 2018 var ca 542 tkr. Noterbart i sammanhanget är att IRV inte är registrerade som arbetsgivare, det är istället riksförbundet Ibn Rushd.

Mot denna bakgrund går det inte att fastställa att Göteborgs stads utbetalade bidrag använts för att finansiera den verksamhet som är ansökt och beviljad för. Detta är en konsekvens av att medlen inte är öronmärkta och att den ekonomiska administrationen inte sker från IRV utan från Ibn Rushd verksamhet på nationell nivå.

Utöver utredningen som presenteras i detta yttrande har en extern revisionsbyrå anlitats av social resursförvaltning. De har bland annat fått i uppdrag att göra en fördjupad granskning av kontrolluppgifterna gällande lönerna och kontroll av underlagen i bokföringen samt utreda vad utbetalda medel till samverkande föreningar har använts till.

När bidrag ges efter särskild prövning ska hänsyn tas till föreningens förmåga att själv finansiera verksamheten

Resultat (kr)	2019	2018
Intäkter	6 592 953	6 343 817
Kostnader	-10 768 542	-4 597 823
Finansiella poster	-49	0
Årets resultat	-4 175 639	-254 006

Resultaträkningen visar att IRV har fått ett stort negativt resultat under 2019. Med hänsyn till det negativa resultatet behöver IRV få sin ekonomi i balans. Detta kan åstadkommas genom ökade intäkter eller minskade kostnader, eller en kombination av båda. En ökning av intäkterna förutsätter en ökning av bidragen från kommun, region och/eller stat, ökade projektbidrag eller kraftigt ökade avgifter för deltagarna i studiecirkelarna. Om ökningen av intäkterna föranleder ökade kostnader behöver intäkterna ökas ännu mer. Föreningen behöver presentera de åtgärder som har vidtagits och hur resultatet har utvecklats till följd av detta.

En ytterligare aspekt är att de bidrag som Göteborgs stad delar ut till IRV blandas med övriga intäkter och bidrag som IRV erhåller. Det medför att Göteborgs stad under åren 2018 och 2019 gett bidrag till verksamhet som IRV inte kunnat finansiera utan att skuldsätta sig. I vilken mån skulderna som uppkommit är hänförliga till verksamhet som är kopplad till bidragsberättigad verksamhet, gått till skuldbetalning eller om den uppkommit till följd av att pengar förts över till nationell nivå är också oklart. Noterbart är att den kostnadsökning som skett gällande löner och fasta kostnader har varit upphov till förlusten 2019. En fortsatt bidragsgivning från Göteborgs stad kommer därmed att vara intäkt i en verksamhet som har en mycket hög utgående skuld som ska regleras under 2020. En kortfristig skuld som måste betalas inom ett år och som, om positivt resultat inte uppnås, kan leda till konkurs.

Bidrag ska inte beviljas till föreningar med skatteskuld som drivs in av Kronofogden. Föreningsbidrag ska inte användas för att betala av skulder, varken till kommunen, till Kronofogdemyndigheten eller till privata långgivare.

Av balansräkningen framgår följande uppgifter om skulder och eget kapital.

Eget kapital (kr)	2019-12-31	2018-12-31
Eget kapital vid räkenskapsårets slut	-2 949 911	1 225 728

Kortfristiga skulder (kr)	2019-12-31	2018-12-31
Leverantörsskulder	1 006 392	0
Övriga skulder	2 483 008	0
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	908 727	1 012 394
Summa	4 398 126	1 012 394

Långfristiga skulder saknas. De kortfristiga skulderna förfaller till betalning, enligt definition, inom ett år. Sammanställningen visar att föreningen har höga kortfristiga övriga skulder att reglera under året. Reglering kan ske genom användande av fordringar och likvida medel. Sammanställningen nedan visar dock att dessa vid årsbokslutet 2019-12-31 var otillräckliga.

Kortfristiga fordringar (kr)	2019-12-31	2018-12-31
Övriga fordringar	31 335	630 991
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	428 240	170 092
	459 575	854 083

Kassa och bank (kr)	2019-12-31	2018-12-31
Kassa och bank	840 941	1 236 338
Summa	840 941	1 236 338

Av tabellen över eget kapital framgår att IRV har ett stort negativt kapital. Genom positiva årsresultat behöver det egna kapitalet förstärkas. Sammantaget bedöms IRV ha en ansträngd ekonomisk situation. Det krävs att föreningen erhåller positiva resultat som kan användas för att förbättra den ekonomiska ställningen.

Av riktlinjen framgår att bidrag från Göteborgs stad inte ska beviljas för att betala skulder, vilket inte kan garanteras mot bakgrund av IRVs höga skuldsättning. Det är också försvårande för IRV att betalningsflöden inte kan följas utan att inhämta uppgifter och underlag från andra juridiska personer.

Om bidrag givits till verksamhet som finansieras från annan bidragsgivare ska detta anges i ansökan

En jämförelse av årsberättelsen och bidragsansökan visar att arrangemang som Göteborgs stad grundar sitt bidrag på utgör 58 procent av IRVs samtliga arrangemang (1240 av totalt 2126 arrangemang). Om det finns flera bidragsfinansiärer till samma arrangemang som Göteborgs stad finansierar är oklart, men är mycket sannolikt då Göteborgs stads bidrag enbart utgör 20 procent av totala intäkter. Det framgår dock inte av IRVs ansökan att de arrangemang som Göteborgs stad ger bidrag till även finansieras av andra parter.

Ha lokal anknytning och bidraget ska komma göteborgarna till gagn.

Verksamhet som erbjuds av IRV finansieras från flera olika parter och omfattar verksamhet utanför Göteborgs stad. Den externa revisionsbyråns granskning av IRV visar att samtliga intäkter, inklusive bidrag från andra kommuner, länsstyrelsen, regioner och folkbildningsrådet läggs samman i en pott. De fördelas inte vidare till respektive kommun så att intäkter i form av bidrag från Göteborgs stad matchas mot kostnader hänförliga till verksamhet inom Göteborgs stad. Villkoret om att bidraget endast får användas till verksamhet inom Göteborgs stad är således inte uppfyllt.

IRV saknar egen ekonomisk administration vilket innebär att IRVs intäkter (i huvudsak erhållna bidrag) administreras av Ibn Rushd på nationell nivå. Utbetalningar till bland annat löner och ersättningar till samverkande föreningar sker därmed på nationell nivå och inte av den juridiska personen (IRV) som ansökt och beviljats bidragen. Som tidigare noterats är inte bidragen öronmärkta för specifik verksamhet och det går inte att härleda hur bidragen fördelats på de kostnader som finns i IRV. Det är därmed inte möjligt att följa betalningsflöden genom att enbart granska IRV, dvs. den lokala föreningen som sökt bidraget. Vid bedömning av vad bidragen från Göteborgs stad faktiskt används till måste en analys göras av räkenskaper av andra juridiska personer inom Ibn Rushds sfär på nationell nivå. Bedömning av om bidrag från har använts på rätt sätt försvåras ytterligare av förekomst av flera bidragsgivare, ett stort geografiskt område, kostnadsökningen och uppkommen skuldsättning.

Transparensen är därmed starkt begränsad och bedömning av om bidrag från Göteborgs stad används till verksamhet som kommer göteborgarna till gagn försvåras av att IRV ej har en självständig ekonomisk hantering.

Övrigt

IRV har en överenskommelse med Idrotts- och föreningsförvaltningen, IOFF, att tillsammans ge ett investeringsbidrag till IRVs samverkansförening Geesguud Ungdomsförening. Överenskommelsen har skett genom ett mejl den 14 maj 2019 som ställts till IOFF. Avtalet innebär att IRV och IOFF vardera tillskjuter 100 000 kr för ombyggnad av en klubblokal. En förutsättning för att IOFF ska betala ut pengar är att det finns en medfinansiär till 50 procent. Efter IRVs godkännande har IOFF tillskjutit sin del och renovering har påbörjats. IRV har inte fullföljt sin del av avtalet utan meddelar 6 månader senare att de inte har för avsikt att betala sin del. IOFF har därefter, trots förfrågningar till IRV inte fått svar på hur redovisning av investeringsbidraget är tänkt att ske. Oaktat att det pågår en tvist mellan Geesguud Ungdomsförening och IRV har agerandet medfört en förtroendeskada för IRV och en indirekt ekonomisk skada för staden genom att en utbetalning på 100 000 kr gjorts där IRV inte fullföljt sin del av avtalet.

Om föreningen eller någon av dess företrädare, i sin verksamhet otillbörligt sätt kränker den enskildes grundläggande fri- och rättigheter, diskriminerar eller på annat sätt bryter mot principen om alla människors lika värde, eller rättfärdigar, främjar eller uppmanar till sådana ageranden eller motarbetar det demokratiska styrelseskicket.

Studieförbundet Ibn Rushd har vid upprepade tillfällen omgärdats av uppgifter om koppling till och samröre med individer och organisationer inom den våldsbejakande extremistiska miljön. Det är uppgifter som gör gällande att studieförbundet och dess medlemsföreningar misstänks bland annat för att ha bjudit in föreläsare som gett uttryck för antisemitism, homofobi och varit mot jämställdhet mellan kvinnor och män. Det har även förekommit föreläsare som spridit våldsbejakande, kvinnoförnedrande och antidemokratiska budskap. Fakta och beskrivningar kring uppgifterna om dessa kopplingar har tagits upp i flera rapporter från myndigheter men också av olika mediainstitut.

Säkerhetspolisen

Säpo menar att det behöver ske ett arbete mot den institutionalisering som skett inom den våldsbejakande extremismen där radikaliserings, rekrytering och finansieringen sker genom bolag, stiftelser och föreningar som omsätter hundratals miljoner kronor i sin [årsbok för 2019](#). Ett sätt att minska tillväxten i extremistmiljöerna är att förhindra att organisationer som bidrar till radikaliserings får ta del av offentliga medel. Säpo pekar på problematiken med den svaga regleringen av statsbidrag och kommunalt föreningsstöd.

Rapporter

- Mellan salafism och salafistisk jihadism- Påverkan mot och utmaningar för det svenska samhället. Förvarshögskolan fick i juni 2017 i uppdrag av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) att genomföra en beskrivning av budskap i salafistiska jihadistmiljöer i Sverige (Förvarshögskolan Ranstorp, Hyllengren Ahlin).
- Swedish Foreign Fighters in Syria and Iraq: An Analysis of open-source intelligence and statistical data 2017 (Förvarshögskolan Ranstorp, Gustafsson)
- Islamisk aktivism i en mångkulturell kontext – ideologisk kontinuitet eller förändring? Beskrivning av Muslimska brödraskapet (MB) i västvärldens budskap och metoder mot målgrupper i Sverige (2017 Malmöuniversitet Docent Aje Carlbom)
- Muslimska Brödraskapet i Sverige- studie (MSB Norell. Carlbom, Duranni 2017)
- När tilliten prövas- Professor Erik Amnå har på uppdrag av Folkbildningsrådet undersökt Ibn Rushds verksamhet i förhållande till statens syften med statsbidraget och Folkbildningsrådets eget demokrativillkor. (Amnå 2019)

Övrigt

- I två artiklar som publicerades 16–17/6 2020 i tidsskriften Kvartal har forskarna Magnus Ranstorp, Aje Carlbom och Peder Hyllengren visat kopplingar som Ibn Rushd har till det Muslimska brödraskapet och pekat på ett antal brister gällande kontroll och uppföljning av de medlemsföreningar inom Ibn Rushds verksamhet.
- Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, MUCF, har efter granskning beslutat att kräva tillbaka beviljade bidrag för projektet ”Stå Upp! 2.0” från föreningen Sveriges Förenade Muslimer (SFM).
- Svenska kommittén mot antisemitism har kritiserat Ibn Rushd och förbundets medlemsorganisationer för att vid upprepade tillfällen bjudit in öppet antisemitiska talare till sina arrangemang.

- I boken "Islamism i Sverige" berör författaren Johan Westerholm frågor om vilka kopplingar som finns mellan olika organisationer till allt ifrån våldsbejakande islamistisk extremism och Muslimska brödrskapet.
- År 2013 lämnade Ibn Rushd, tillsammans med ett flertal andra islamistiska organisationer, in en anmälan mot Sverige till FN. I denna "alternativa CERD-rapport" gick man bland annat till hårt angrepp mot Sveriges arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck. I denna anmälan anklagade man bland annat dåvarande Ungdomsstyrelsens nationella kartläggning av tvångsäktenskap bland svenska ungdomar för att svartmåla muslimer. Tvångsäktenskap bland ungdomar beskrevs som ett "marginellt fenomen" i Sverige.

Information som kommit in till samordnaren mot våldsbejakande extremism

Inom ramen för uppdraget som strategisk samordnare mot våldsbejakande extremism är en del av uppdraget att ha en uppdaterad och relevant lägesbild avseende de olika våldsbejakande extremistiska miljöerna. Inom det arbetsfältet inkommer det information som berör olika aspekter av sakområdet. **Det finns information som har koppling till föreningar som är samarbetspartners till Ibn Rushd Västra (nedan IRV) som bedriver aktiviteter som eventuellt bryter mot kommunens värdegrund eller riktlinjer för föreningsbidrag. Informationen kommer delges förvaltningsdirektören på SRF.**

Andra kommuner

Det finns ett par exempel på kommuner som stoppat utbetalning av kommunala bidrag till Ibn Rushd. Samtliga kommuner har använt information från olika myndigheter och från sakkunniga experter inom sakområdet i sina underlag till beslut. Eskilstuna kommun har också använt den information som Säkerhetspolisen lyft i frågan.

- 2019-09-09 Skurups kommun beslutar att stoppa utbetalning av kommunala bidrag.
- 2009-11-01 Hässleholms kommun beslutar att stoppa utbetalning av kommunala bidrag.
- 2020-05-27 Moderaterna i Umeå kommun yrkar på att avslå kommunala bidrag men får inte majoritet för sitt förslag i nämnden.
- Juni 2020 **Eskilstuna kommun beslutar om stoppa utbetalning av kommunala bidrag. Man använder sig också av SÄPO: s uttalande och information i beslutsunderlaget.**

Sammanfattning

I materialet finns information om Ibn Rushd på nationell nivå, på olika regionala nivåer och Ibn Rushd Västra, dess samverkanspartners samt medlemsföreningar. Det är information som är omfattande och detaljerad såväl till sin karaktär som omfång, och som fortgår under flera års tid. En del av uppgifterna är allvarliga och behöver vägas mot stadens värdegrund och riktlinje för föreningsbidrag.

Inom ramen för Kunskapscentrum mot organiserad brottslighets uppdrag finns det en samverkan mellan elva olika statliga myndigheter. **Stadsledningskontoret har efterfrågat myndigheternas syn på det material som kommit in till staden gällande IRV och dess medlemsföreningar och samverkanspartners. Berörda myndigheterna bedömer den information som framkommit i rapporter från Försvarshögskolan, MSB, MUCF och via journalister som trovärdig. Den sammanlagda informationens omfattning och karaktär är av sådan vikt att den inte kan bortses från.** Informationen bör ingå i kommunens utredning om IRV, dess medlemsföreningar och samverkanspartners, uppfyller demokrativillkoret enligt Göteborgs stads riktlinjer. I sammanhanget bör även noteras att IRV själva i sitt

kvalitetsarbete inte själva fångat och därför inte heller agerat på några av dessa ovanstående signaler, trots dess förekomst i öppna källor i media och på nätet.